Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4626.

LETO—YEAR XV. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 13. oktobra (Oct. 13), 1922. Subscription $5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 240.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

OZADJE HOMATIJ NA BLIŽNJEM VZTOKU V PRAVI LUČI.

70 ODSTOTKOV DOLGA DOLGUJEJO TURKI FRANCOSKIM BANKIRJEM.

To pojasnjuje, zakaj so bili Britje osamljeni pri obrambi "civilizacije."

Washington, D. C. (Federated Press. P. Hanna).—V rokah francoskih bankirjev je sedemdeset odstotkov turškega narodnega dolga. To je vzrok, zakaj je francoska vlada dala Turkom orožje, da so pognali Grke iz svoje dežele in da so se tako zopet polastili prirodnih bogastvenih virov.

Britski vlagatelji so pa na drugi strani položili svoje roke na turške pokrajine, ki so najbolj bogate na prirodnem olju. To se je zgodilo po sevreški pogodbi 1920. Ako je Turkom nemogoče pahniti proč roke britskih in grških vlagateljev, tedaj se lahko zgodi, da francoski bankirji ne morejo nikdar iztirjati dolgov od Turkov.

To so vzroki, zakaj so bili Britje osamljeni pri obrambi "civilizacije". To so vzroki, zakaj so Francozje peli "civilizacijo" in pomagali Turkom polastiti se zopet Carigrada in Tracije. To so tudi vzroki, zakaj se Združene države niso vmešavale v te homatije in niso storile drugega, kot da so poslale bojne ladije v vodovje pred Smirno.

Blizo Smirne ima Standard Oil kompanija velike oljne nabiralnike in pomol, na katerem lahko hrani olje. Po izjavi lista "London Labor Monthlyja" je to edina tržna postaja za olje v vodah Bližnjega vztoka.

Po angleško-grškem načrtu, katerega so Turki in Francozi preprečili, bi imela Angleško-perzijska kompanija nadomestiti Standard Oil kompanijo na Bližnjem vztoku. Turški povratek je bil nekaj hujšega kot udarec civilizaciji. Zajezil je veliko ekspanzistično gibanje, vprizorjeno po britskih oljnih interesih in mogoče vrže tudi Lloyd Georgovo ministrstvo v Londonu.

Iz teh homatij na Bližnjem vztoku pa vstaja nova, romantična in čudežna oseba. To je sir Basil Zaharoff.

Zaharoff je Grk, ki nosi britski plemski naslov in ki stanuje v Parizu kot poltajni agent Vickersovega municijskega trusta in njegovih zaveznikov. O Zaharoffu je rekel podpolkovnik Aubrey Herbert 17. julija v nižji zbornici:

"On je najprvo vse. Pravijo, da je velik človekoljub, zelo velik pedagog, velik pokrovitelj umetnosti, človek, ki zapravlja svoj denar ženerozno. V drugi vrsti pa govore, da njegovo veliko bogastvo prihaja iz tega vira: On lastuje municijske tovarne v raznih deželah po svetu in da je vojna zanj zelo dobičkanosna industrija.

"Ako lastujete Wickersa — in o njem pravijo, da ima veliko Wickersovih delnic — in če lastujete Kruppe, je vseeno, ako je Nemčija tepena ali Anglija poražena, kajti srečnemu lastniku teh delnic je zagotovljenega prav zanesljivo nekaj profita. Jaz verjamem, da je to res. Ali zakaj bi ne povedal takoj, da je bil to vzrok za njegovo odlikovanje.

"Zopet govore in jaz verjamem, da je res, da je on največji podpornik grške politike. O njemu gre glas, da je iz svojega žepa potrošil 4,000,000 šterlingskih funtov za vzdrževanje grških sil, ki so prodirale v Malo Azijo."

Zaharoffa podpirajo grški merkantilski plutokratje Benachis, Rallis in Rodocanachis. "London Labor Monthly" pravi, da on ni preveč viden delavec za interese, ki so skozi več desetletij mešali na tajen način diplomacijo velikih sil z namenom, da sebe dvigmejo na prestol gospodarja Bližnjega in Srednjega vztoka.

"Ako Britje splezajo na vrh, se Benachisu, Rallisu in Rodocanachisu v Londonu ne bo godilo slabo. Če triumfirajo Francozi, se Argentis, Rodocanachis in Rallis v Marsejllu ne bodo pritoževali. Ako se Francozi in Britje drug drugega vzajemno uničijo, tedaj pa pride grška buržoazija do svojega cilja.

STAROGARDNIK POTROŠIL $30,000 ZA PORAZ FARMARSKO-DELAVSKEGA KANDIDATA.

Detroit, Mich. — (Federated Press.) — Zvezni senator Chas. E. Townsend, znani podpornik Newberryja in pristaš republikanske stare garde, je potrošil $30,000 za poraz farmarsko-delavskega kandidata Bakerja pri primarnih volitvah zadnji mesec. Državni zakon dovoljuje le $3,750 za volilno kampanjo vsakega kandidata. Bivši podgovernor Dickinson svetuje Bakerju, da naj uvede sodnijsko postopanje z namenom, da ne pride Townsendovo ime na glasovnico, ker je kršil zakon.

KOTEL ZA KUHANJE ŽGANJA JE EKSPLODIRAL.

RAZSTRELBA JE ZAPALILA HIŠO.

Dvajset človeških življenj je bilo v nevarnosti, šest so jih rešili nezavestnih.

Minneapolis, Minn. — Okoli enajstih ponoči je eksplodiral kotel za kuhanje žganja v leseni hiši na Highlandski ulici. V hiši so stanovale štiri družine in takoj po razstrelbi so bežale na vse strani. Vse štiri družine izjavljajo odločno, da kotel za kuhanje žganja ni njih lastnina. Ob času razstrelbe je bilo v hiši okoli dvajset oseb.

Ognjegasci so rešili iz hiše tri nezavestne žene, dva otroka in eno dete.

Kotel za kuhanje žganja je stal v kleti. Razstrelba je brizgnila alkohol na vse strani, tako da je bila vsa hiša hkratu v ognju. Ognjegascem je bil skoraj nemogoče vstopiti v hišo, kajti iz alkohola so se razvili plini, ogenj se je pa že precej razširil, ko so prihiteli s prvim ognjegasnim vozom. Po napornem delu se je posrečilo pogasiti ogenj.

Prebivalci so bili večinoma tujezemci in mnogi so spali, ko se je dogodila eksplozija. Na hiši ni bilo primernih izhodov, ki bi služili ob času požara. Ognjegasni kapitan Johnson izjavlja, ako bi ognjegasci dospeli le nekaj minut kasneje na lice mesta, da bi postalo gotovo več oseb žrtev požara.

Policija se zdaj trudi, da dožene, kdo je bil lastnik kotla za kuhanje žganja. Kotel je bil precej velik in znamenja govore, da se je nekdo preživljal s kuhanjem tihotapskega žganja. Kdo, tega dozdaj tudi policija še ni dognala.

POSET VEČERNIH ŠOL V WASHINGTONU JE VELIK.

Washington, D. C. — V večerne javne šole se je vpisalo nepričakovano veliko učencev. Sodi se, da je učinkovala privlačno obljuba, po kateri dobe učenci zrelostna spričevala, ko dokončajo predpisane predmete.

Veliko učencev se je vpisalo tudi iz bližnje okolice, kajti zdaj bo lahko vsak učenec ali dijak dovršil svoje šole in dobil bo potrdilo v zrelostnem spričevalu, da je res dokončal šolo. Angleščina je obligaten predmet. Vsak učenec se jo mora učiti najmanj dve leti. Ameriška zgodovina je tudi obligaten predmet in učenec se je mora učiti eno leto. Druge predmete si pa učenec lahko izbere.

ŽELEZNIČARJI V SEATTLU PROTESTIRAJO.

Seattle, Wash. — Železniški delavci, ki so se tukaj in v Tacomi vrnili na delo v delavnice Chicago, Milwaukee & St. Paul železniške družbe na podlagi baltimorskega sporazuma, so protestirali. Na tukajšnjih shodih in v Great Fallsu, Mont., so bile sprejete protestne rezolucije proti ločenim pogodbam.

MILJON GRKOV BEŽI IZ TURČIJE.

Armade beguncev poplavijo Grčijo, kjer ni kruha, doma, ne dela.

SPLOŠNO IZSELJEVANJE IZ CARIGRADA.

Carigrad, 12. okt. — Ko je prišla novica iz Mudanije, da Turki zopet zagospodarijo v Carigradu in Traciji, je spreletela velika panika grške in armenske prebivalce. Paniko so povečale razne divje govorice, da kemalisti snujejo veliki masaker krist janov v Carigradu in da je geslo turških nacionalistov: Turčija Turkom, vsi drugi morajo iti.

V Carigradu je okrog 250,000 Grkov in 150,000 Armencev. Vso to maso je obšla manija, da je njeno življenje v nevarnosti in da mora čimprej zapustiti Turčijo. Izseljevanje, kakršnega ne pomni Carigrad že dolgo časa, je zdaj v teku. Carigradski Grki so večinoma trgovci in obrtniki in njihov beg je zvezan z velikimi materialnimi izgubami. Ker bi radi hitro izpraznili svoje prodajalnice, prodajajo blago za vsako ceno in mnogi so kar pustili vse skupaj in odšli.

Enak položaj je v Traciji, katero zasedejo kemalisti v petinštiridesetih dneh. Vse ceste, ki drže proti Grški, so polne beguncev. Ako se res zgodi, da vsi Grki v Carigradu in Traciji zapuste turška tla, tedaj to pomeni, da bo še ta mesec miljon beguncev — poleg stotisočev iz Male Azije — poplavilo Grško. Kaj to znači za revno Grčijo, si je lahko misliti. Grška nima živil, stanovanj, ne dela za toliko ljudi. Beda bo nepopisna in stotisoči bodo umirali lakote, ako ne pride pomoč od zunaj.

Američani v Carigradu, ki opravljajo vzgojevalno in filantropično delo, so organizirali pomožne odbore za begunce, toda njih pomoč je le kaplja v morje. Grški voditelji v Traciji so včeraj apelirali na Hooverja v Washingtonu, da naj pošlje na Grško parnike z živili, ki so namenjeni v Rusijo.

Konfuzija, ki vlada med Grki, je vsekakor neopravičena. Kljub barbarskim činom, ki so jih izvršili Grki nad muslimani v Mali Aziji, je Kemal paša zagotovil zaveznike, da se ni treba kristjanom v Carigradu in Traciji ničesar bati. Seveda so med Turki fanatiki, ki na svojo pest priseza jo osveto, toda ti so v manjšini.

Največ strahu je povzročila vest, da je angorska vlada včeraj naznanila, da smatra vse pogodbe in naredbe, ki jih je podpisala sultanova vlada v Carigradu od 16. marca 1920, za neveljavne. Omenjenega dne so zavezniki okupirali Carigrad in sultan je bil pod njih kontrolo. Angorska vlada bo tudi zahtevala na mirovni konferenci absolutno odpravo kapitulacij, to je da morajo odslej veljati za inozemce kakor za Turke le turški zakoni in turška sodišča. Ta zahteva je največ povzročila, da so pričeli Grki in Armenci bežati iz Carigrada in Tracije.

Iz Rodosta poročajo, da je 5000 turških nacionalistov, preoblečenih v civilno obleko, prišlo v zadnjih dveh tednih v vzhodno Trakijo kot sprednja straža kemalistične okupacijske vojske. Grki so obdolžili Turke, da so razstrelili železniški most na solunski progi blizu Suflija; na drugi strani dolže Turke Grke, da so požgali dve turški vasi blizu Kirk Kilisah. Skladišče, napolnjeno z metlami in sodovi, namenjenimi v Ameriko, je zgorelo do tal.

Druga vest se glasi, da grški delegatje še zdaj niso podpisali premirovne pogodbe.

Med tistimi, ki vežejo cule v Carigradu, so tudi ruski emigrejci, večinoma vrangloveci, katerih je okrog 20,000 v turškem glavnem mestu. Zavezniki bi radi izposlovali protekcijo za Ruse, toda Kemal je sporočil, da je za ruske buržoazne begunce najbolje, če se izkidajo iz Carigrada prej, kakor pridejo njegove čete. Zdi se, da jih bodo Turki deportirali nazaj v Rusijo, ako se prej ne umaknejo. Največji križ za ruske emigrejce pa je, ker nimajo kam bežati. Grška jih ne mara, ker ima svojih beguncev preveč; Bolgarija in Rumunija imata že dovolj vrangloveev. Mogoče se jih usmili Jugoslavija.

HARDING JE OBVEŠČEN, DA ŽELEZNICE NISO VARNE ZA POTNIKE.

Washington, D. C. — Glavni pravni zastopnik petih železničarskih bratovščin je obvestil predsednika Hardinga v sredo, da železnice v splošnem tvore nevarnost za pasažirje, ker so z mehaniškega stališča v slabem stanju. Obtožene so vse železniške družbe.

RUSIJA ZAHTEVA PRIZNANJE NJENIH PRAVIC.

Mora biti zastopana na obeh konferencah glede dardanelskega vprašanja.

MAŠČEVANJE NAD ANGLEŽI.

Moskva, Sovjetska Rusija, 12. okt.—Arogantno stališče Anglije, ki se noče zmeniti za zahteve turških nacionalistov in sovjetov, da mora biti tudi Rusija z vsemi državami ob Črnem morju vred zastopana na orientski mirovni konferenci, bo najbrž imelo velike posledice.

Prvi udarec je že padel. Sovjetska vlada je zavrgla takozvano Urquhartovo koncesijo, po kateri je imel angleški sindikat dobiti rudnike, železnice in gozdove v Rusiji za dolgo dobo. Koncesija je bila završena iz političnih vzrokov in vlada pove naravnost, da je bila odklonjena zaradi tega, ker Anglija nasprotuje prisostvovanju ruskih zastopnikov na mirovni konferenci s Turki. Drugi udarci za Angleže še sledé.

"Izvestija", uradno glasilo sovjetov, pišejo med drugim: "Ponosni lord Curzon (angleški minister vnanjih zadev) naj ne misli, da je Rusija, ki nosi ime Sovjetska Rusija, kolonija zapadnoevropskih imperialistov. Ruski delavci potrebujejo kapital, toda za dosego inozemskega kapitala ne bodo dali svojih principov".

Sovjetski krogi niso zadovoljni s posebno dardanelsko konferenco, na katero bo mogoče povabljena Rusija z Bolgarijo, Ukrajino in kavkaškimi republikami vred.

"Mi ne grozimo in ne opočemo z orožjem, pač pa zahtevamo, da se vsa vprašanja Bližnjega vztoka rešijo pravično za vsa ljudstva, katerih trgovina zavisi od dardanelsko-bosporske ožine," je rekel Čičerin. "Vprašanja, ki so za Rusijo velike važnosti, se bodo nedvomno obdelavala na prvi ali takozvani mirovni konferenci s Turčijo, zato sovjetska vlada čuti, da bi morala imeti svoje delegate na prvi kakor na drugi ali takozvani dardanelski konferenci. Rusija je okrevala in je svetovna sila, s katero je treba računati."

London, 12. okt. — Rešad paša, tukajšnji zastopnik turške vlade v Angori, je izjavil včeraj, da Turčija ne bo odnehala od svoje zahteve, da mora biti Rusija povabljena na mirovno konferenco.

NOVA MEDNARODNA KONFERENCA.

Washington, D. C. — Hardingova administracija namerava sklicati ekonomsko konferenco kmalu po novemberskih volitvah. Tako poročajo iz krogov, ki so v tesni zvezi z administracijo. Konferenca bo sklicana z namenom, da se razpravlja o načrtih gospodarske rekonstrukcije v Evropi. Po želji administracije se ima vršiti v Washingtonu. Sklicana pa bo s pogojem, da se na njej ne razpravlja o anuliranju vojnih dolgov in o nobenem političnem vprašanju.

Voditelji stare republičanske garde niso nič kaj navdušeni glede tega koraka administracije.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto jasno in gorko. Južnozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 47, najnižja 37. Solnce izide ob 5:59, zaide ob 5:14.

KOČLIVA VPRAŠANJA SO BILA PREDLOŽENA ALLENU.

PREDSEDNIK DRŽAVNE DELAVSKE FEDERACIJE GA JE OPOMINJAL, DA SPOLNI SVOJE OBLJUBE.

K opominu je priložil tudi dokaze.

Topeka, Kans. — W. E. Freeman, predsednik Kansaške državne delavske federacije, je že tretjič naslovil pismo na governerja Allena, v katerem ga opominja, da naj spolni obljubo, katere je storil, ko je kandidiral. Allen je namreč obljubil v svoji platformi, da bo čuval prostost in svobodo v Kansasu.

Freeman navaja dokaze, ki pokazujejo, kako so železniški kompanijski pobojniki kršili postave, v nekem slučaju so celo podkupili javnega uradnika.

Šerif W. F. Troutman iz okraja Montgomerija prizna, da je sprejel denar od železniških družb in pravi, da je ta denar prejel kot odškodnino za izvršeno službo. Dogodek je bil opisan v listu "Coffeyville News" z dne 9. avgusta 1922. Freeman izjavlja, da se dogodka ne more smatrati kot za kaj drugega kot očiten dokaz, da je bilo izvršeno podkupovanje, ki je prepovedano po postavah. Freeman pravi, ako lahko šerif prejema odškodnino za izvršeno službo od posameznika ali kompanije, tedaj jo lahko sprejme vsak sodnik ali javni uradnik.

Dva mladeniča sta dospela v Arkansas City, Kans. Neki stražnik ju je prijel in njima dejal, da morata sprejeti delo v delavnicah Santa Fe železniške družbe, še ne, odromata v ječo. Mladeniča sta ugovarjala in sta pikla, da stražnik nima te oblasti. Toda stražnik je potegnil samokres in ju s silo tiral na delo. En mladenič je pobegnil, preden so dospeli do delavnic.

Dne 8. avgusta 1922 so štirje stavkokazi prenehali delati v Goodlandu, Kan. Eden je imel prejeti na mezdi $4, drugi $2.50, tretji $1.50, četrti 70 centov. Zadnjemu niso hoteli izročiti nakaznice za denar. Ko je bilo vsem štirim izplačanih samo osem dolarjev, jih je pograbil stražnik Gill po imenu in prisilil, da je vsak kupil vozni listek, ki ga popelje iz mesta. Izdati so morali ves denar za vožnjo. Okrajni pravdnik je prisilil družbo, da je vrnila denar, ko je izvedel za dogodek.

V Dodge Cityju je neki železniški stražnik skušal izvabiti poljskega delavca, da postane stavkokaz. Delavec je odklonil, nastal je boj in stražnik je obstrelil delavca in ga aretiral še povrhu. Odvedel ga je v zapor, kjer je delavec omedlel zaradi izgube na krvi. Od tukaj so delavca prepeljali v bolnišnico.

Freeman ima tole zapriseženo izjavo, ki sta jo zaprisegla Jack Vincenty in Harrison Smith iz Hartshorna, Okla.:

"Dospela sva v Parsons, Kans., s tovornim vlakom iz South McAllisterja, Okla. Bilo je v nedeljo zvečer 5. avgusta okoli šestih zvečer. Zapustila sva vlak in sva hodila komaj dva bloka daleč po Morganovi ulici, ko so nas vzeli vojaki in odvedli na Crawfordovo ulico. Tam so nas vprašali, ako greva delati na Katy, kajti prejemala bova od dolarja do $1.25 na uro. Rekla sva, da ne moreva stavkokaziti. Odvedli so naju na stražnico in zaprli. Ostala sva na stražnici skozi sedemnajst ur brez kapljo vode in grižljeja jedi."

Neki deček v Newtonu, Kans., je bil zaradi majhnega pregreška kaznovan na pet in dvajset dolarjev denarne globe. Rekli so mu, da mora delati v delavnicah Santa Fe železnice, da zasluži denar in plača denarno globo, če ne, ga odpošljejo v poboljševalnico. Dečkovi prijatelji so hoteli plačati denarno globo, toda sprejeta ni bila.

Freeman je dalje prejel informacije, da so vojaški častniki v Harringtonu cenzurirali govor rev. Hatfielda, ko je imel govoriti na Delavski praznik. Povedali so mu, da ne sme omenjati v svojem govoru železničarske stavke in Daughertyjeve prepovedi proti železniškim delavcem.

Governer Allen je odgovoril na prejšnji Freemanovi pismi na ta način, da je skušal napraviti grešnega kozla iz državnega prokuratorja. Freeman izjavlja, da je državni governer odgovoren, da se izvršujejo zakoni v državi.

CARISTI V SIBIRIJI SO KONČNO KAPITULIRALI PRED SOVJETI.

Honolulu, Havaj, 12. okt. — Tukajšnji japonski list "Nippu Žiži" je prejel vest iz Tokija, da se je general Dietrichs, poveljnik ruskih belih čet v Vladivostoku, podal sovjetski armadi. Sovjeti so zdaj gospodar vse Sibirije. Prejšnje vesti so sporočile, da so bele čete, temeljito poražene, pobegnile pred rdečemi četami.

OVE ORIENTSKI KONFERENCI STA ZAGOTOVLJENI.

Ukrajina in Gruzinska, toda ne moskovska vlada, bosta menda povabljeni na dardanelski sestanek.

AMERIKO BI RADI DOBILI NA KONFERENCO.

Pariz, 12. okt. — Francosko ministrstvo zunanjih zadev je prejelo informacije, da je Anglija pristala na dve ločeni konferenci glede sklepanja miru in reševanja problemov na Bližnjem vztoku. Prva konferenca, ki se menda otvori 1. novembra v Scutariju ali kje drugje, bo obravnavala pogoje miru med Turki, Grki in zavezniki. Druga konferenca, ki sledi takoj prvi, bo pa reševala vprašanja bodočega statusa Dardanel in Bospora ter nekatere druge probleme.

Na prvo konferenco so povabljene države: Turčija, Grčija, Anglija, Francija, Italija, Japonska, Jugoslavija in Rumunija.

Na drugo konferenco pa povabi liga narodov poleg omenjenih držav še sledeče: Ukrajina in Gruzinska (Georgija), ki bosta zastopali Sovjetsko Rusijo, Bolgarija in mogoče tudi podonavske države (Avstrija, Čehoslovaška in Ogrska) ter Poljaka, ki trdi, da ima interese v Črnem morju vsled svoje trgovine skozi rumunska pristanišča.

Na prvi, oziroma mirovni konferenci bodo na dnevnem redu sledeča vprašanja: Tracija in Carigrad, protekcija narodnostnih manjšin, vojna odškodnina in stari problem turških kapitulacij. Vprašanje bolgarskega trgovskega izhodišča k Egejskemu morju pride najbrž tudi na vrsto in ravnotako vprašanje Dodekaneških otokov, katere bi si rada prilastila Italija. Poroča se, da bodo Angleži zahtevali, da Turki plačajo stroške zavezniške okupacije Carigrada in drugih turških krajev od leta 1918. Račun teh stroškov znaša najmanj pol miljarde dolarjev.

Glavna vprašanja, s katerimi se bo bavila druga konferenca, pa so: nevtralnost, oziroma internacionaliziranje Dardanel in Bospora; kdo bo skrbel za nevtralnost ožine, liga narodov ali posebna mednarodna komisija? Dali bo ožina za vedno odprta bojnim in trgovskim ladijam?

Največja težava bo, dognati, katera vprašanja spadajo pred mirovno in katera pred ožinsko konferenco; nekatera vprašanja spadajo pred obe. Mogoče se zgodi, da se obe konferenci strneta v eno.

Grki in Turki bi radi videli, da se tudi Združene države udeleže ožinske konference iz razloga, ker je dardanelsko vprašanje velikega pomena tudi za ameriško trgovino. Dalje argumentirajo, da ima Amerika vsekakor več interesov na Bližnjem vztoku kot Japonska, ki je povabljena na konferenco.

Iz Londona poročajo, da bo Venizelos zastopal Grke na mirovni konferenci.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.00 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31-22) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAKO SE SMEŠIJO NEKATERI LJUDJE.

Kadar človek poda javno izjavo, ako je javni uradnik, mora gotovo imeti zanjo kakšne važne razloge ali vzroke.

Henry Allen, governer države Kansas, je podal po Delavskem prazniku izjavo: "Delavski praznik je miren po vsem Kansasu".

Iz te izjave bi tujec sklepal, da je Delavski praznik praznik pobojev, kajti gotovo so se morali ob drugih Delavskih praznikih vršiti strašni poboji in nemiri v Kansasu, ako letos prihaja governer z izjavo, da je vladal mir na Delavski praznik v Kansasu.

Zdi se, da se Allen, ki je danes poznan po širnem svetu zaradi kansaškega industrijalnega razsodišča, ni zanimal, kaj se je godilo v prejšnjih letih na Delavski praznik, ali da je nekaj tednov pred in po Delavskem prazniku prespal in tako ni vedel, kako so potekli delavski prazniki v preteklosti, da je letos dal razglasiti s posebno izjavo, da je bil mir v Kansasu na delavski praznik.

Zdi se, da governerju Allenu ni znano, čeprav je zrastel v Ameriki, da Delavski praznik ni dan pobojev in nemirov, ampak da delavstvo obhaja Delavski praznik z mirnimi pohodi in shodi, na katerih resno razpravlja o svojih zahtevah.

Ako governerji prihajajo s takimi izjavami, od katerih je pričakovati malo več razsodnosti kot pri navadnem človeku, ne smemo zameriti, ako se v nekaterih uredništvih velikih dnevnikov pojavlja še večja ignoranca o vseh vprašanjih, ki se tičejo delavstva in farmarjev.

ALI ZA DETEKTIVE NE VELJAJO POSTAVE?

Iz New Yorka poročajo, da so baltimorski detektivi ugrabili jetnika pred nosom sodnika Martina in ga odvedli prek meje. Jetnik je bil obtožen, da je izvršil umor v Baltimorju. Baltimorski detektivi so zahtevali, da sodnik izda odredbo, da odvedejo arestanta v marylandsko metropolo. Ali sodnik je odredil, da jetnik ostane v preiskavi. Na to so detektivi obkolili arestanta in ga s silo odvedli iz dvorane. Zunaj so ga vrgli v avtomobil, ki je čakal nanje in so pohiteli z njim prek meje v New Jersey, da so bili tako zunaj jurisdikcije sodišča.

Dejanje samonasebi tvori največje zasmehovanje sodišča in obenem je navaden človeški rop.

Newyorški governer Miller je apeliral na marylandskega governerja Richieja, da naj vrne arestanta, toda governer je odklonil apel.

Nekateri ljudje se čudijo, zakaj mineva spoštovanje do zakonov. Prav nič se ni treba temu čuditi! Ako ljudstvo vidi, da tisti zasmehujejo sodišče in izvršavajo človeške rope, ki so prisegli še posebej, da bodo spoštovali postave in ustavo, ni čudo, ako izginja spoštovanje do postav.

Zločini se množe, zakriči semintje velebizniško časopisje. Pomnožiti je treba policijo. Zakaj se zločini množe, tega pač listi ne povedo, dasiravno leže dokazi na dlani.

Slabi zgledi vlečejo!

STROKOVNO ORGANIZIRANO DELAVSTVO V KANSASU SE ŠMEJI.

Državni prokurator Hopkins je naznanil zelo na široko, kako uženo cementni trust, da tako dokaže, da za vse velja enaka pravica v deželi.

Seveda je Hopkins zelo delaven javni uradnik, kajti on ni uganjal le cementnega trust, ampak se je tudi pošteno trudil, da Allenova postava "ne smeš štrajkati" postane meso in kri. Hopkins je tudi veliko povedal, kaj se zgodi cementnemu trustu. Ali kaj se je zgodilo? Vsa legalna postopanja so se drug za drugim umaknila brez hrupa in vrišča. Zdaj govore, da plača cementni trust pet in dvajset tisoč dolarjev v šolski sklad, kateri mu bodo seveda takoj povrnjeni, ako poviša ceno svojim produktom.

Lahko je govoriti, kako se bo trust ubil ali razmrcvaril, težje je pa take grožnje izvršiti, dokler imamo blagovno produkcijo in distribucijo zaradi profita in ne zaradi splošne ljudske potrebe.

Že marsikdo je napovedal boj trustom, da se prikupi ljudstvu, ko je pa prišlo do boja, je pa klaverno zapustil bojišče. Trusti bodo ostali, dokler bo ostal kapitalistični gospodarski sistem.

SLIKE IZ NASELBIN.

Windber, Pa. — Dasi smo še vedno na stavki, se nihče od tu ne oglasi. Mnogo jih je šlo proč od tu, šli so za zaslužkom, če so mogli, ostali pa smo z družinami ki čakamo, da bomo prebili mrzle zimske dneve do pomladnjega solnca. Ne vemo, kam bi šli, družba noče podpisati, mi pa ne gremo delat nazaj v suženjske razmere, kot smo bili poprej, ko smo še nalagali vozičke od treh ton, šteli so nam pa za dve. Naše število se čezdalje bolj krči. Nekateri tudi gredo nazaj garat, kot so prej. Drugam niso mogli iti, okroglega nimajo in unija nima zanje pomoči. Besni jeze se nekateri vračajo nazaj k delu in pravijo, zakaj so nas pustili na cedilu, mesec bi bili še vsi vzdržali in vse bi bilo dobro. Vse kompanije bi morale podpisati in vse bi bilo dobro.

John Lewis in drugi njegovi pristaši nas še vedno pozivljajo na stavko do 1. aprila. Toda kako naj to storimo, tako dolgo dobo, brez unijske podpore ni mogoče stavkati.

Samo mi smo očuvali organizacijo, Somerset, Westmoreland in Fayette okraji, da smo se odzvali po 1. aprilu. Če bi tedaj ne bili šli na stavko, nikdar bi ne bilo ugodeno rudarski organizaciji in sploh dvomljivo je, če bi U. M. W. of A. še obstala cela. Radi njih nedoslednosti moramo trpeti na pomanjkanju, vse kar dobimo v unijski prodajalni, je nekaj moke in riža, ob čemur samem pa se človek ne more živeti. Treba je obleke in obuče za družino in otroke.

Dne 3. oktobra je bila obravnava proti Joe Juraschu, ki je bil obdolžen, da je 30. aprila ubil svojega tovariša Johna Rubeša. Porota je dognala, da je bil prepit v obnorelem stanju. Imel je 12 prič, ki so vse govorile njemu v prid. Proglašen je bil nekrivim in dobil ni nič zapora, le to, kar je moral prestati v ječi do obravnave. — **V. K.**

Skidmore, Kans. — S tužnim srcem naznanjam vsem znancem prijateljem in sorodnikom, da nam je nemila smrt ugrabila iz naše srede našega sorodnika Johna Zakrajška. Pokojnik je šel dne 20. septembra v mestno bolnico v Columbus, Kans., kjer je bil operiran in se po operaciji ni več zavedel. Kmalu nato je izdihnil.

Pokojni John je bil rojen leta 1874 v Bosteju, fara Rob na Dolenjskem, Jugoslavija. V Ameriki je bival nad dvajset let. Bil je samec in mirnega značaja. V stari domovini zapušča eno sestro, v Ameriki pa tri polobrate in sestro: Andreja Lah na Elyju, Minn., in sestro Terezijo na Chisholmu, Minn., dva polbrata Jerneja in Josepha Lah v Skidmore, Kans.

Sorodniki umrlega Johna se srčno zahvaljujemo društvu Prijatelj, št. 76 SNPJ v Skidmoru, Kans., katerega član je bil pokojni, za obilno udeležbo pri pogrebu in za darovani venec.

Pokojnik je pokopan na pokopališču sv. Brigite v Scammonu, Kans. Naj mu bo lahka tuja gruda in v miru naj počiva. Žalujoča ostala **Jernej in Joseph Lah.**

Greensboro, Pa. — Ni davno, ko sem poročal o tukajšnji premogarski stavki, ki je bila 90 odstotna. To je bilo takrat, a danes je ponehala in je še 75 odstotna. Precej starih rudarjev se je vrnilo na svoja mesta, kar je na škodo delavstvu samemu. Sami bi morali priznati, da s tem največ škodujejo le sebi, ker so se vrnili na delo.

Ta stavka je velikega pomena in ena največjih, kar se jih je moglo našteti v zgodovini. Če bomo pri nas podlegli, tedaj ne bomo podjetnikom drugo kot deli velike mašinerije, ki se lahko poljubno izrabljajo, dokler so za porabo. Prisiljeni bomo delati za vsako majhno plačo, ki nam jo bodo ponudili.

Še se nam nudi prilika, da jih prisilimo, da pristanejo na upravičene naše zahteve, zato je naša dolžnost, da vztrajamo toliko časa, dokler ne priznajo in podpišejo klevelandske pogodbe.

Kot se sliši, je stavka v Fayette countiju še vedno stoodstotna, zato se je gospod Frick tako razjezil in pometal vse stavkarje iz svojih stanovanj. Ljudje se tega niso ustrašili, temveč povedali so mu, da se prej ne vrnejo na delo, dokler ne podpiše pogodbe in prizna unije.

Torej upajmo, da se bodo kapitalisti premislili, ker gotovo je, da imajo pri vsem tem ogromne stroške in vsepovsod smolo. Ne bo dolgo, ko si bodo rekli: Bolje je, da podpišemo klevelandsko pogodbo, ker drugače bomo imeli le stroške in še večjo smolo.'

V tem mestecu se včasih pripeti, da se prikaže kak stavkokaz, toda pri tem se mora varovati, sicer se naleze batin, da jih komaj odnese. — **A. Rodica.**

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Conemaugh, Pa. — Stavka premogarjev je bila večinoma končana za staro organizirane premogarje meseca avgusta, za novo organizirane pa se še nadaljuje. Kake so prave razmere po Westmoreland in Fayette okrajih, mi ni znano, ker ti okraji spadajo pod 5. distrikt rudarske organizacije, Johnstown z okolico in Somerset okraj pa pod 2. distrikt. Kot poročajo, se stavkarji dobro drže v okraju Somersetu. V zadnjih dveh tednih so poslali stavkarji iz Somerseta delegacije v New New York h kurilni upravi, da bi ona naredila pritisk na premogovniške družbe, ki zalagajo mesto New York in cestnoželezniške družbe s premogom. Kot so prišla poročila so bili župan Hylan in kurivna uprava simpatični z delegacijo stavkarjev ter jim obljubili, da bo imela premogarska družba sestanek z njimi. Ko pa je delegacija prišla nazaj na Windber, je nek uradnik družbe izjavil, da bo družba govorila s posamezniki. Torej družba noče nič slišati o uniji rudarjev.

Premogarji so na to imeli shod, kjer so sklenili, da se stavka nadaljuje, v New Yorku, kjer je glavni stan družbe pa se bo vršilo piketiranje. To je vse, kar se tiče stavke v okraju Somersetu.

Položaj v Johnstownu in okolici je povsem drugačen. V začetku stavke je bilo jako težko dobiti rudarje za stavko, a ko so zastavkali, jih je pričelo iz drugih, krajev, kjer je bila tudi stavka, prihajati jako veliko v jame kot stavkokazi. Kjer so delali prej, jih je bilo sram stavkokaziti, v drugih krajih, kjer jih nihče ne pozna, jih pa ni sram.

Vseeno, kolikor sem jaz spoznal, je bilo v tej okolici do devetdeset odstotkov starih rudarjev na stavki ali okroglo število dva tisoč. Družbe so delale na vse mogoče načine, da bi stavko zdrobile ali brez uspeha. Po nekaterih krajih je bilo sicer veliko število stavkokazev, produkcija pa zelo pičla. Z velikim upanjem smo čakali na sijajno zmago, za katero smo se borili že večkrat prej brezuspešno. Ko smo pa opazili, da gredo pred stavko organizirani rudarji nazaj delat in da bomo novo organizirani prisiljeni se boriti še nadalje, je vpadlo navdušenje za boj v tej okolici.

V začetku septembra so se posamezniki vrnili nazaj v jame, vedno več jih je šlo, tako da zdaj, ko to pišem, imajo večinoma že vse družbe premogarjev na izbero in norce se brijejo iz njih.

Kdo je temu kriv? Odgovor ni lahek, ker vzrokov je mnogo. Prvi vzrok je, da je bilo predsedniku Lewisu dovoljeno podpisati tako pogodbo, kot jo je predložil na konferenci v Clevelandu. To je krivda odbora (policy committee), v katerem je bilo okoli 120 zastopnikov premogarjev. Ta odbor se je strinjal s predsednikom Lewisom. V tem odboru so bili zastopani vsi premogarji, organizirani v U. M. W. of A., ali zdi se, da so bili ti odborniki sami kimovci. Vprašal sem zastopnika tega distrikta, zakaj so se strinjali s tako pogodbo, iz katere se je jasno videlo, da bodo ostali na novoorganiziranih okoliših premogarji osameljeni in bodo radi tega imeli malo upanja na zmago. Tedaj sta mi dva člana odbora zatrdila, da ni nihče drugi ugovarjal tej pogodbi kot predsednik in podpredsednik 2. distrikta. Tudi to verjamem, zastopniki staroorganiziranih rudarjev pa so Lewisu kimali.

Seveda so obljubili vso moralno in gmotno pomoč za stavkarje in pri tem je ostalo. Ves čas stavke sem bil aktiven, ali med vsem tem časom ni bilo ni enega Lewisovega organizatorja; ravnotako je, kar se tiče denarne pomoči. Med vsem časom, kar je trajala stavka ni poslal Lewis v ta distrikt več kakor $45,000 v podporo. Če se vpošteva, da so bili premogarji tega distrikta po 18 mesecev na stavki, veliko rovov je bilo popolnoma ustavljenih in drugi so le slabo obratovali, se razume, da je bila blagajna distrikta prazna. Celi distrikt pa je bil obkrožen z neorganiziranimi rudarji, ki so delali pri najbolj krutih, samopašnih in avtokratičnih družbah.

Vsakdo, ki mu je bil količkaj položaj znan, se lahko zaveda težavnega boja, ki so ga morali biti premogarji. Poleg tega pa biti še prezirani po Lewisu. A tu se motim. On se je spomnil na nas šele tedaj, ko mu je voda drla v grlo. Apeliral je na nas, naj se pridružimo stavki in vztrajamo do konca, ker v tej stavki bo pogodba za vse, torej tudi za nas.

Kaj pa zdaj. Zdi se, da so Lewis in njegovi pristaši pijani "zmage" ter si drug drugemu čestitajo z visoko donečimi frazami o sijajni zmagi rudarjev nad kapitalisti ter si veselja manejo roke. Večina na novo organiziranih rudarjev pa ga kolne in z njim vred vse druge. Najbolj nečedno njegovo delo pa je bilo, da je dovolil, da družbe, ki lastujejo po več rovov, so lahko po svoji volji podpisale pogodbo za nekatere rove, za druge pa ne. Tako je sedaj pri eni in isti družbi polovica rovov podpisanih za unijsko pogodbo, drugi pa niso. Na primer Cambria Steel Co. v petem distriktu obratuje vsmislu podpisane unijske pogodbe, v drugem distriktu pa noče nič slišati o kaki pogodbi in ne vposliti nazaj delavcev, ki so delali pri družbi že po dvajset let.

Na Nanty Cle je Lewis sploh zagrozil unijakim rudarjem, če ne gredo nazaj delati, da jim bo preklical "čarter". Delati niso hoteli iti, ker družba ni hotela podpisati pogodbe za vse rove prizadete radi stavke. Kar niso dosegli "kozaki" privatni čuvaji in vlada, to je torej storil Lewis. Zdrobil je solidarnost organizacije.

Letos imamo volitve za uradnike pri U. M. W. of A. Želim, da somišljeniki širom Amerike glasujejo proti Lewisu, ravnotako proti slabim voditeljem po gotovih distriktih. Posebno pittsburški distrikt št. 5 ima slabe uradnike in tako je z distrikti v Ohiju, Indiani in Illinoisu. Naj bo kakorkoli, boj za organizacijo mora iti naprej. Radi napak voditeljev ne smemo prezirati organizacije. Dolžnost naša je, da smo še bolj aktivni.

Nekaj tudi radi politične situacije. Ker je socialistično gibanje skoraj popolnoma zaspalo v tem okraju v zadnjih letih, se je letos spomladi organizirala "Farmer Labor Party". Organizacija sestoji iz organiziranih premogarjev, železničarjev in farmarjev. Lista kandidatov za državno zakonodajo v drugem distriktu je: Patrick Mac Darmott, rudar, Joseph Washington, železničar, in Andrew Kirsch, farmar. Za kongres: Fabor V. McCloskey. Socialisti nimajo kandidatov za gorlimenovana mesta. Par političarjev je sicer na listi socialistične stranke, ki pa niso pri stranki. Drugače pa priporočam splošno socialistični listek. — **Frank Podboj.**

Chisholm, Minn. — Že dolgo ni bilo dopisa iz naše slovenske naselbine. Kaj je temu vzrok? Ali drug na drugega čakamo, kdo se bo prej oglasil?

Zadnje čase so pri nas zelo zaposleni prohibicijonistični agentje in tudi uspeh imajo, kajti več so jih postavili pod varščino. Oni, ki so prestopili suhaški zakon, so pač v veliki meri sami povzročili, da so jih prijeli, ker preveč očito delajo in kupčujejo osobito tiste čase, ko vedo, da jim je kdo za petami.

Volitve imamo pred durmi in kmalu bo prišel čas, da si lahko odpomoremo. Tedaj pazite, komu boste oddali svoje glasove. Že več rojakov sem slišal izražati, da je vseeno, če dobi ta ali oni več glasov, mi da bomo vseeno siromaki. Ampak temu ni tako. Ko bi bilo tako, bi starokopitneži ne trošili milijonov za politične akcije.

Samo ozrite se malo po svetu in sprevideli boste, da ni tako, kot trdijo nekateri malomarneži. Prišli boste do prepričanja, da bi bilo lahko vse boljše za nas kot je. Vojska je minila in še danes sedi 75 političnih jetnikov v ječah. Ničesar niso storili, pa se vendar zaprti. Kaj je temu vzrok? Vsak treznomisleč človek lahko spozna, kam pes taco moli. Starokopitneže, ki se tolikanj bojijo za svoje stolčke, je treba pregnati z njihovih odgovornih mest in nadomestiti jih z možmi, ki bodo res delali za delavski razred.

V tem letu, mislim, da si je vsak treznomisleč rojak dobil dovolj izkušenj in dokazov, da taka administracija kot je sedanja v Washingtonu ne dela v interesu delavstva, temveč je naravnost nasprotna.

Ko ravno to pišem moram tudi omeniti, da me ima nek rojak zelo pri sreu. On seveda spada v nekak politični klub, ker pa še ni ameriški državljan, mu svetujem, da pusti politiko in mene pri miru. To je za njega boljše, kar pa sam ve, zakaj.

Pozdravljam vse trezno misleče rojake širom Unije. — **Fr. Ruparcich.**

Meteoriti.

Ako bi cerkev še danes vladala, kakor je vladala v srednjem veku, bi še danes imeli inkvizicijo, sežiganje čarovnic, kugo vsako leto in križarske vojne.

Dokaz so voditelji raznih krščanskih sekt, ki pozivajo Ameriko na vojno s Turki. Kaj bi ti voditelji šele počeli, če bi imeli vlade v svojih rokah!

• • •

Trgovski zborničarji zahtevajo zakon obveznih prstnih odtisov in identifikacijskih listkov za vse prebivalce Združenih držav.

Kdor povzdigne svoj protestni glas proti tej nesramni zahtevi, bo nelojalnež in nevaren Združenim državam in pater Kazimir, veliki pes-čuvaj trgovskozborničarskih institucij, ga nedvomno zatoži pri velikem zaščitniku vseh zborničarjev, "največjem časopisu."

• • •

Vojni profitarji, ki so ukradli vladi miljone dolarjev med vojno, so veliki patrijotje —in bognedaj, da bi kdo le mislil kaj slabega o njih. Tribuna, frančiškanska Edinost in drugi taki listi so njih glasila.

• • •

Kdo pravi, da ni prosperitete v Ameriki? Prosperiteta je! Delničarji trusta za olje (Standard Oil Co.) so pravkar prejeli dvestoodstotno dividendo. Med temi delničarji so tudi farani sv. Štefana v Chicagu. (Praviš, da niso? Zakaj pa njihov kolovodja pater potem v njih imenu kadi "največjemu listu", glasilu trustov?)

• • •

Nekje sem čital, da izmed vsakih tisoč otrok, ki se jih letos narodi, eden dočaka leto 2000. To ni nič novega. Mnogo ljudi živi 78 let in v bodočih desetletjih, bodo neštete nove iznajdbe omogočile še daljše življenje.

Važnejše je vprašanje, kaj bodo letošnji novorojenčki videli v letu 2000, katerega dočakajo, kot starci in starke. Ali se bodo vozili okrog sveta v zračnih ladijah v štiriindvajsetih urah? Ali bo takrat avtomobil lastnina le še najbolj nazadnjaških farmarjev, medtem ko se moderni Američan morda enkrat v letu dotakne ceste z nogo?

Napredek bo nedvomno velikanski, posebno na polju elektrotehnike in radija. Marsikatera revolucionarna iznajdba in odkritje pride še prej. Nič čudnega ne bo, ako se bodo čez deset ali petnajst let rojaki v Ameriki pogovarjali po radijotelefonu s svojimi sorodniki v stari domovini.

Največji napredek pa bo, ako bodo imeli ljudje leta 2000 dobo kapitalističnega izkoriščanja samo še v spominu.

• • •

Amerika je prepovedala opojne pijače na evropejskih parnikih, ki obiskujejo naša pristanišča. Angleži, Francozi in drugi se lahko maščujejo: prepovejo naj Američanom na svojih tleh kavo, gumij za žvečenje, cocktail in vodo.

• • •

Grki so revoltirali in spodili starega kralja v nadi, da se prikupijo sveti ententi. Res so se tako prikupili, da je ententa izmešetarila mir s Turki in ga plačala z njihovo deželo. Grkom se to spodobi.

• • •

Vsakdo se zabava po svoje. Viljem Hohenzollern bo dal svoji novi ženi naslov "pruska kraljica." Grki volijo in brcajo kralje. Harding igra golf, daje nasvete in vsak mesec pomilosti po enega na smrt obsojenega psa. Očak Bryan razlaga sveto pismo in preklinja Darwina. Irci se streljajo. "Največji list" potvarja članke Prosvete. Kazimir hodi okrog z gnojnimi vilami na rami, toda velikega kupa gnoja ne vidi pred svojo hišo, zato ga lomi krč. Vsakdo se zabava po svoje. Naj se!

K. T. B.

Ali želiš znati pravilno pisat in čitat angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Nazadnjaška Kalifornija. Državna delavska federacija v Kaliforniji je krepko v pesteh nazadnjaških voditeljev. Na letni konvenciji federacije, ki se je vršila zadnje dni, so bili poraženi vsi predlogi naprednih delegatov. Edino resolucija za odstavitveno postopanje proti justičnemu tajniku in sodniku Wilkersonu zaradi znanega "indžunkšna" je bila sprejeta. Resolucija za priznanje Sovjetske Rusije je bila zavržena. Upton Sinclair, socialistični kandidat za zvezhega senatorja, je trikrat prosil za dovoljenje, da nagovori delegate, pa ga ni dobil. Predsednik Seth Brown in tajnik Paul Scharrenberg, voditelja nazadnjaškega krila, sta dekretirala, da nobeden radikalec ne sme dobiti besede na konvenciji. Več naprednih delegatov je iz protesta zapustilo dvorano. Federacija se je izrekla za omiljenje Volsteadovega prohibističnega zakona.

Ohijska delavska federacija ima letno konvencijo v Cantonu. 206 krajevnih unij in 23 centralnih organizacij je zastopanih. Predsednik Moore je v svojem otvoritvenem govoru ožigosal agitatorje odprte delavnice, sodnike, ki izdajajo "indžunkšne" in sleparske politične "prijatelje" delavcev.

Industrijska unija. Organizacija gasilcev, ki šteje 20,000 članov, je na svoji mednarodni konvenciji v Tulsi, Okla., sprejela resolucijo za amalgamiranje unij v industrijske organizacije po Fosterjevem načrtu.

Stavka indijanskih delavcev. Indijanski nabirači hmelja v Puyallupu, Wash., so zastavkali za zvišanje mezde. Zahtevajo $1.75 za mero nabranega hmelja, dočim jim nasadniki ponujajo le $1.25. Indijanci pridejo vsako jesen iz vseh krajev zapadnega Washingtona in Britske Kolumbije nabirat hmelj. Prejšnja leta so navadno priveslali v kanoih, letos jih je pa veliko prišlo v avtomobilih.

Stavka brodarjev na Velikih jezerih se nadaljuje. Parniki plovejo s stavkokazi, toda ne v polnem številu in v pristaniščih se kupiči premog in drugo blago, ki bi moralo oditi v severne kraje po jezerih.

Položaj v Južni Afriki. Delavski svet v New South Walesu (Avstralija) ostro protestira proti velikemu številu smrtnih in zapornih obsodb, izrečenih nad rudarji in drugimi delavci, ki so se udeležili stavke in vstaje v zadnjem marcu v Južni Afriki. Brzojavka, poslana izvrševalnemu odboru angleške Labor Party, se glasi, da 140,000 trade unionistov v Novem Južnem Walesu zahteva, da se angleški proletariat takoj zavzame za prizadete južnoafriške delavce in poduči vlado Velike Britanije, da možje, ki branijo svoje pravice z orožjem, še niso morilci.

Razne vesti.

KUKLUKSOVSTVO V PRAVI LUČI.

Njegovi podporniki so verskofanatični protestantje.

St. Louis, Mo. — Sem sta dospela dr. J. E. Craig, cesarski govornik Ku Kluks Klana, in Henry Brandon iz Tulse, Okla., narodni zastopnik Puritanskih hčera, ženske pomožne kukluksovske organizacije, da agitirata v interesu teh organizacij.

Prvi shod se vrši z dnevnim redom "Principi Ku Kluks Klana."

Shod bodo naznanili po Craigovi izjavi raz nekaterih prižnic.

Craig je baptistični evangelist (misijonar). S sabo nosi izkazila, ki so podpisana od William Joseph Simmonsa, cesarskega čarovnika. Po izjavi Craiga ima kukluksovstvo že miljon članov. V Indiani jih je 165,000, v Texasu 70,000, v Oklahomi nekaj manj. V Missouriju jih je okoli 65,000, v katerih jih odpade na Kansas City 20,000. Dejal je, da je v Chicagi in okolici 50,000 kukluksovcev.

Izjavil je, da ne more nihče postati pravi vitez Ku Kluks Klana, ki ni član protestantovske cerkve.

Ko so se vršile blagoslovne ceremonije pri novi razsvetljavni stolpi, je primaširalo dvanajst kukluksovcev v haljah v cerkev. Ko so na prižnico petdeset kukluksovcev. Kukluksovci so na to pozabili in eden izmed njih je

KAKŠNE RAZMERE NAMERAVAJO NEKATERE DRUŽBE VSILITI STAVKUJOČIM ŽELEZNIČARJEM?

Pittsburgh, Kans. — Ako stavkujoči železničarji še dvomijo, kakšne razmere jim vsilijo železniške družbe, ki niso hotele podpisati sporazuma, ako pojde po njihovi volji, tedaj o tem jasno govori delavska pogodba, katero mora podpisati vsakdo, ki išče delo pri Kansas City Southern železniški družbi. Po tej pogodbi so delavci izročeni na milost in nemilost kompaniji, dokler zanjo delajo. Poleg določa pogodba, da si kompanija pridrži pravico skozi devetdeset dni, da lahko uslužbenca postavi na cesto.

Dalje pravi pogodba, da ima družba pravico takoj postaviti delavca iz delavnice, ako se do pike ne ravna po pogodbi.

Ta železniška družba pripada med kompanije, ki se trdovratno branijo podpisati sporazum z organizacijo železniških delavcev. Železniški delavci pa zavzemajo stališče, da stavka ne bo prej izravnana, dokler ne bo izravnana pravilno.

MRS. SANGER SE JE VRNILA S POTOVANJA.

New York, N. Y. — Mrs. Margareta Sanger, voditeljica Ligo za kontrolo porodov, se je vrnila s potovanja okoli sveta in zdaj je zopet v New Yorku. S svojim 13-letnim sinom Grantom je bila na Japonskem, Kitajskem, v Koreji, Egiptu in potem je obiskala Benetke, Trst, Milan, Švico in končno je šla v London, kjer se je udeležila mednarodne konference, na kateri so podporniki kontrole porodov razpravljali o načrtih in sredstvih, kako bi mogla kontrola porodov postati postavni in socialni faktor v družinskem življenju v sleherni deželi na svetu.

V vseh krajih v orientu, katere je obiskala, je organizirala podružnice Mednarodne lige za kontrolo porodov. Na enem shodu v Honolulu, Havaj, je imela 3000 poslušalcev.

KLEPTOMANIJA...

New York, N. Y. — Trikrat v šest letih je odšla mrs. Caterine Randolph Fitzbugh brez kazni izpred sodišča, dasiravno je bila prijeta, ko je kradla ročne torbice v cerkvi. Fitzbughova se baje ni posvetila tatvini, ker je bila lačna, kajti ona je zelo ponosna na svoje pradede, ker prihaja iz aristokratičnih družin Randolph in Fitzbugh v Virginiji. Zaradi tega pravijo, da ni tatica, ampak da boleha na kleptomaniji.

Kadar je bila aretirana, jo je neka nevidna moč ubranila kazni, kakšna se prigodi navadnim ljudem.

Zdaj so jo privedli pred sodnika T. C. C. Craina, ki je znan zaradi njegove strogosti. Tudi on jo je izpustil. Izročil jo je nekemu katoliškemu duhovnu, da jo popelje v neko katoliško obrtno šolo.

Nemčija gre v avstrijsko pot.

Berlin, 12. okt. — Bodočnost Nemčije ni še nikdar izgledala tako črna kakor te dni, ko je marka padla na 3000 za dolar. Primerjalne številke kažejo, da padanje nemške valute gre isto pot kakor je šlo padanje avstrijske krone. Krona je ravno tako padala, lezla počasi nazaj in zopet padla. Danes je okrog 100,000 kron za ameriški dolar.

Istočasno so cene živilom v Nemčiji poskočile od 30 do 50 odstotkov. Veletrgovci so prenehali z naročili in nekaj bankirjev je izvršilo samomor. Medtem pa tiskarna državne banke tiska noč in dan — nove bankovce. Vsakih 24 ur natisne papirja za osem do deset miljard mark. Nove vrste bankovci po 10,000, 50,000 in 100,000 mark prihajajo dnevno iz tiskarne. Ljudje so že izgubili vso vero v papirnat denar.

Delavci v Avstriji v novem boju.

Dunaj. — (Feder. Press—Otto Bauer, vodja socialistične stranke v Avstriji, je dejal v zbornici, ko je ostro napadel politiko sedanje krščansko-socialne vlade: "Avstrijski delavci se niso žrtvovali vsa ta leta za to, da bi zamenjali domači absolutizem, katerega so strmoglavili leta 1918, z inozemskim absolutizmom. Ako nas buržoazija prisili, bomo pokazali svetu, da znamo braniti svobodo in neodvisnost avstrijske republike."

Tak je odgovor delavcev na zahtevo Seipelove vlade, da zbornica izroči Avstrijo finančni, politični in ekonomski kontroli entente v zameno za posojilo.

KANADČANI SE IZSELJUJEJO V ZDRUŽENE DRŽAVE.

Montreal, Can. — Združene države imajo za Kanadčane večjo privlačno silo kot Kanada za izseljenike iz Evrope. Z drugimi besedami to pomeni, da pride več Kanadčanov v Združene države v teku leta, kot pride izseljenikov iz Evrope in drugih krajev v Kanado. Take razmere pa niso všeč britskim privatnim parobrodnim interesom in njih zastopniki so pričeli protestirati.

Šli so k ministru za izseljevanje in kolonizacijo. Zahtevali so, da ministrstvo pravilno oglaša za izseljevanje v njene pokrajine, da bodo oglasi imeli privlačno silo. Department naj takoj oglaša in vabi izseljenike v Kanado. V teh oglasih naj razloži ugodnosti, ki jih imajo izseljeniki, ako se izselijo v Kanado.

BOGATINA IŠČEJO KOT MORILCA.

Los Angeles, Cal. — V tukajšnjem mestu so pričeli iskati nekega bogatina iz Phoenixa, Ariz., ki je v stiku z umorom bogatina Guy M. Dernierja, kateri je bil poznan v klubih v Los Angelesu in Chicagu.

Ker je morilec bogat, je tudi policija tako rahločutna, da je zamolčala njegovo ime in je sporočila javnosti, da išče bogatina iz Phoenixa, Ariz., katerega ljudska govorica označuje kot morilca Dernierja.

Seveda, kam bi pa prišli, ako bi miljonarje klicali po imenih, ki jih zaslužijo po izvršenih zločinih!

NEPRIJETNO IZNENADENJE.

Chicago, Ill. — Štirinajst gostov se je nahajalo v salunu Harry Hoffmana, ko so zgodaj sjutraj vstopili trije oboroženi banditje in na nepričakovan način pretrgali govorico o politiki. "V vrsto in roke kvišku," so ukazali banditje, na kar so pričeli gostom prazniti žepe, pobirati zlatnino in prazniti register za gotovino. Nabrali so že $640 dolarjev v zlatnini in gotovini, ko sta prišla detektivska zarženta Byrnes in Hardy. Odprla sta ogenj na bandite, ki so jo odkurili skozi zadnja vrata, a pri tem pridno streljali s samokresi. Odnesli so pete in plen.

NAZAJ V DIVJINO.

Wilmington, N. C. — Velik cirkuški slon je že drugič pobegnil in se izgubil v poltropični vegetaciji ob obrežju reke Brunswick. Slon je preplaval reko Cap Rear. Trije uslužbenci so mu sledili. Ali zašli so v tako divjino, da se je bilo bati, da jih napadejo aligatorji. Vrnili so se praznih rok.

Ko je slon prvikrat pobegnil, je bežal v park, v katerem je napravil za več tisoč dolarjev škode. Podiral je plote, pomandral cvetlice, pa tudi avtomobilom ni prizanašal, ki so mu zastavljali pot.

Ruski begunci se vračajo domov.

Moskva, 12. okt. — Ruski delavci in kmetje, ki so se bojevali v belih armadah proti sovjetom in potem pobegnili na tuje, ko so rdeče čete strle protirevolucionarje, se smejo zdaj vrniti domov s posebnim amnestijskim odlokom, ki ga je izdala sovjetska vlada. Kontigent kozakov se je že vrnil v Novorosijsk in pojde na Don, kjer bodo obdelovali zemljo. Častniki in višji poveljniki še niso pomiloščeni.

Vračanje belih vojakov v Rusijo pomeni, da je vsako upanje carističnih voditeljev na svežo invazijo sovjetske republike umrlo. Begunci, ki žive največ na Balkanu, štejejo v Jugoslaviji 34,000 glav, Carigradu in okolici 34,000, Bolgariji 7800 in v Rumuniji okrog 7000.

Anglija bo plačala 50 miljonov obresti Ameriki.

London, 12. okt. — Poluradno poročajo, da bo angleška vlada plačala 15. oktobra 50 miljonov dolarjev obresti od dolga Združenim državam. Denar bo naložen v zlatu v Morganovi banki v New Yorku.

Irski republičani se ne zmenijo za amnestijo.

Dublin, 12. okt.—Ponudba irske provizorične vlade glede amnestije za vse republikance, ki odložé orožje, ni privabila revolucionarjev. Vsa znamenja kažejo, da splošne kapitulacije republikanov ne bo; gverilska vojna se bo nadaljevala najbrž še čez zimo.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Draginja naraščа. — Vrednost krone se je dvignila od 1.30 na 1.95 K. Z vriskom so sprejeli glasti vladni listi ta pojav, kakor bi ne vedeli, da je to le pojav, ki ga je povzročila špekulacija. Tudi nekatere potrebščine so padle v ceni, kar nas pa ne sme navdajati z nado, da se nam bližajo zlati časi cenega življenja.

Draginja je pričela rasti že med vojno, vendar je pa vsakdo mislil, da draginja pozneje popusti. V tem pa se je uveljavila po prevratu državna gospodarska politika z uvedbo svobodne trgovine, prostim uvozom in izvozom, odpravljene so bile vse aprovizacije in denar se je tiskal, kolikor se ga je rabilo. Vse to so vzroki, ki so tirali v današnje življenske razmere.

Jugoslavija je razmeroma bogata država v pridelovanju življenskih potrebščin, zlasti živil. Prideluje se pri nas živil za izvoz, za domači in zunanji trg. Ker so pa valutne razlike velike, ne more konkurirati Amerika ali Anglija z živili, v Rusiji se pa premalo pridela, zato nastopa naš producent kot monopolni trgovec, ki dobi trg za svoj pridelek daleč naokolo, doma in zunaj meja. To je en vzrok, ki pospešuje pri nas draginjo. V tej stroki ni nobene konkurence ne na domačem pa tudi inozemskem trgu.

Nadaljni vzrok draginje je, ker več blaga uvažamo kakor izvažamo. Po našem denarju se zunaj malo vprašuje, dočim mi tuji denar rabimo v večji meri. Zlasti obremenjuje naše gospodarstvo neomejeno uvažanje luksusnega blaga. Slednjič pa pada vrednost denarja tudi zaraditega, ker se ga vedno več tiska. Danes je naš denar mnogo manj vreden kakor je bil ob koncu vojne. Denar tiskajo, da omilijo pomanjkanje denarja, kar pa ne pomeni niti pare več vrednosti. Pred kratkim so zopet dali v promet za nekoliko sto miljonov bankovcev, takoj nato pa proglašali, da je Narodna banka odklonila tisk novih bankovcev. Tiskajo denar, ker država porabi več kakor prejme, da pokriva primanjkljaj v državnem proračunu s papirnatim denarjem. In ako ne bi bilo te mesece suše, ki služi kot dober izgovor, bi se bila draginja kljub temu povečala zaradi novega tiska denarja.

Boj proti draginji je torej mogoč tudi iz navedenih vidikov. Naravno je, da proti naravnemu položaju proizvajalcev boj ni primeren, ker bi potem imelo to za posledico bojkot domačega trga, kar bi prineslo še hujše posledice. Vsak korak proti draginji mora biti umerjen na pobijanje špekulacije, organizacijo prehrane in na uvozno in izvozno trgovino. Kupičenje živil bi se moralo najstrožje kaznovati. Občine morajo organizirati prehrano ter dati potrebne pomočke na razpolago. Dvigati je treba konsumne organizacije in jim dati denar na razpolago. Dalje je treba nepotrebni uvoz in izvoz omejiti na one predmete, ki pospešujejo dvig domačega narodnega gospodarstva. Trgovanje s tujimi valutami pa mora opravljati država.

Padanje vrednosti denarja se pa more ustaviti samo tedaj, če se ga ne tiska več. Zaraditega je potreben državni proračun, ki krije izdatke s prejemki. Resnica je, da bi se državni proračun lahko v marsičem zmanjšal, toda gospoda na vladi nima zmisla za to. Obdavčenje je izvedeno skrajno neracionelno; obdavčeno je tisto, kar je v gospodarski krizi, tisto pa, ki prospeva, pa le malo. In lahko trdimo, da je davčni sistem največ kriv, da proračun nima ravnotežja. V tem tiči velika napaka sedanjega režima. Dokler se te napake ne odpravi, poleg tega izvede navedene naloge, ki so potrebne za pobijanje draginje, se ne izkopljemo ne mi ne država iz sedanje bede in propadanja.

Belgrajska vlada se nagiblje k Rusiji. V Belgradu so pod vplivom Francije z vso odločnostjo ignorirali Rusijo. Sedaj se je kurz nekoliko izpremenil. Vlada pošlje v Rusijo svojega diplomatičnega zastopnika.

Obrtno nadzorništvo v Celju se opusti. Celjski obrtni nadzornik Alfred Dejak je premeščen v Ljubljano.

Bakteriološki postaji ozmuje. ministrstvo za narodno zdravje v Ljubljani in Celju.

Ljubljanski velesejem je obiskalo 180.000 udeležencev. Zlasti mnogo obiskovalcev je bilo tudi iz južne Srbije. Inozemskih razstavljalcev je bilo 182; drugi so bili domačini.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Culnhar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 82, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelezuhar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 573, Ely, Minn., John Terselj, Box 161, Lawrence, Pa., John Gorich, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.
John Grošelj, 14831 Pepper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad.
Max Merc, Box 186, Buhl, Minn., za severozapad.
Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5900 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5906 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alesi, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Jelka Gvan, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuh, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6302 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenco z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika naj naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, šigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in spisek vseh tistih, ki je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

COLUMBIA GRAMOFONE
od $30.00 — $250.00.
VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH.
Imam nove zaloge vsakih importiranih "Gramofon" rekordov.
Brezplačne cenike dobite pri:
VICTOR NAVINŠEK,
231 Grove St., Conemaugh, Pa.

ROJAK PAJK JE
V trgovini nad 10 let, na tisoče delavcev razpošilja blago po celi Ameriki pa se ni nikdar slišalo da ni vsak dopis pošteno blago. Kdor od nas enkrat kupi, še kupi. Polija brezplačne cenike po celi Ameriki za ure, zlatnino, srebrnino, diamante, prstane, dalje prave gramofone Columbia gramofonske slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, naslove, regalije, kape i. t. d.
On je edini pravi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče.
En sam poskus in prepričali se bodete.
IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

NAJBOLJŠA PRILIKA DIREKTNA POT V DOMOVINO PREKO TRSTA ALI DUBROVNIKA
S SLEDEČIMI PARNIKI:

	CENE II. RAZ.	III. RAZ.
14. oktob. BELVEDERE	$145.—	$ 90.—
21. oktob. PRES. WILSON	$150.—	$102.—
11. novemb. ARGENTINA	$140.—	$ 99.—
25. novemb. SCYTHIA	$150.—	$105.—

DOBRA POSTREŽBA. KABINE ZA TRETJI RAZRED.
Pišite ali brzojavite takoj, da vam preskrbimo prostor.
Pošiljam Denarje—Krone s pošto ali brzojavno po najnižjih cenah v stari kraj.
Dopremljam svojce iz stare domovine. Prejemam denar na hranilne vloge in plačam po 6% obresti.
Obavljam vse bančne posle.
EMIL KISS, BANKIR,
133 Second Ave., New York City, N. Y.
ZASTOPSTVO SLOVENSKE BANKE D. D., ZAGREB, PRVE HRVATSKE ŠTEDIONICE, ZAGREB, IN ZA FRANCOSKO SRBSKO BANKO, BEOGRAD.

DELNICE JADRANSKE BANKE.

Narastujoče poslovanje Jadranske banke v zvezi s njenim ekspanzivnim delom v vseh panogah gospodarskega življenja v domovini je izkazalo potrebo povečati lastna obratna sredstva uvodoma. V izvršitvi sklepa občnega zbora od 27. maja se je sedaj povišala delniško glavnico od 120 miljonov kron na 240 miljonov kron z izdajo 300,000 delnic po K 400 ali din. 100 nominale.

Iz mnogoštevilnih vprašanj naših strank glede nakupa delnic nam je sklepati, da bojo naši izseljenci želeli nabaviti delnice III. izdaje, vsled česar se je rok za podpisovanje v Ameriki podaljšal do 30. oktobra tekočega leta. Naši izseljenci, ki še niso delničarji lahko kupijo delnice pod istimi pogoji kakor nedelničarji v domovini.

Cena za eno delnico je
(K 400 za glavnico in K 360 za rezervo) ..... K 760.—
dotečeni 5% obresti od 1. jan. do 31. okt. 1922 ..... K 31.70
K. 791.70

Delnice imajo pravico do dividende za leto 1922.
Za leto 1921 dividenda je znašala 12% to je K 48.— in je pričakovati za leto 1922 še boljši dohodek.

Za vpis in informacije se obrnete na:

FRANK SAKSER STATE BANK
GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE
82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

BABICA.

Obrazi iz življenja na kmetih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVA.

Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

To sta mejmašni mački, lepi štveterobarvni, ti lovita miši; koristni sta v hiši. Piščeta so prav krotka, in ko si jih Barbika privadi, bodo za njo skakljala, kakor pšeneta!" govorila je babica, in otroci so zdaj vprašali za to in ono, nič več se niso sramovali in bili so že babici dobri tovariši. Mati jim je velela naj dajo babici miru, da se oddahne, pa ta je rekla: "Pusti nam to veselje, Terezika, veseli smo, da se imamo!' In otroci so slušali babico. Eden ji sede na kolena, drugi stoji za njo na klopi, in Barbika stoji pred njo in ji gleda v obraz. Ta se čudi, da ima babica kakor sneg bele lase, drugi, da ima babica nagrbane roke in tretji pravi: "Pa babica, vi imate le štiri zobe!" Babica se nasmeje, gladi Barbiki temnorujave lase in govori: "Ker sem stara; ko boste vi stari, boste tudi enaki!" ali otroci ne morejo umeti, da bi mogle bele, gladke njih roke kdaj tako nagrbane biti, kakor roke stare babice.

Babica si je precej v prvi uri osvojila srca svojih unukov, pa bila jim je tudi vsa udana. Gospod Prošek, babičen zet, katerega do zdaj še po obrazu poznala ni, pridobil si je njeno srce na prvi pogled z milo svojo prisrčnostjo in lepim obrazom, v katerem je bila vtisnjena dobrotljivost in odkritosrčnost. Le ena reč ji je bila pri njem na poti, in sicer ta, da ni umel češkega. Ona pa, dasi je nedkaj nemški umela, pozabila je že davno. In vendar bi se bila tako rada z Ivanom pogovarjala! Ivan je tolažil babico s tem, da češki umeje; zdaj je čula babica, da se doma govorita dva jezika. Otroci in služabniki so nagovarjali gospoda Proška po češko in on jim je odgovarjal po nemško, kar so tudi umeli. Babica se je nadejala, da bo s časoma tudi umela, do tistih dob pa si pomagala, kakor bode mogla.

Svoje hčere babica skoro ni več poznala, videla je še vedno pred seboj veselo selsko deklico in tu je našla tiho in ozbiljno gospo, v gosposki obleki, z mestnimi običaji! To ni bila njena Terezika! Babica je precej videla, da je hčerina domačnost vsa drugačna od one, katere je bila ona do zdaj navajena. Prve dni so jo radost in nepričakovano veselje jako omamili, ali pozneje se ji je začelo tožiti na novem domu, in ako ne bi bilo unukov, kmalu bi se bila vrnila v svojo hišico.

Gospa Terezika je imela sicer nekatere gosposke želje, ali zaradi teh ni mogel niheče na njo mrzeti, ker je bila prav dobra in vrla gospa. Svojo mater je srčno ljubila in nerada bi jo bila od sebe pustila, že zato, ker je bila v gradu kastelanka in razven matere tudi ni imela nikogar, komur bi bila mogla zaupati dom in otroke.

Ni ji bilo tedaj milo, ko je opazila, da se mater toži, in to je precej opazila in uganila, kaj je babici. Nekega dne reče gospa Terezika: "Jaz vem, ljuba mati, da ste dela navajeni, da bi se vam tožilo, ako bi ves dan le z otroki se pečali. Ali hočete presti? imam na izbi mnogo prediva; imeli bomo dosti lanu, ako se na polji dobro obnese. Najljubše pa bi mi bilo, ako bi se pečali malo z gospodinjstvom, če vam ni težavno. Ves čas gubim s tem, da gledam po gradu, živam in kuham in vse drugo moram prepuščati tujim ljudem. Prosim vas tedaj, bodite mi na roke in delajte vse tako, kakor vam se ljubi.'

"To ti z veseljem storim, da ti le ustrežem; veš, da sem tacega dela vajena", odgovori babica popolnoma utolažena. In še ta dan je šla na izbo gledat, kako je s predivom, in drugi dan so prvikrat videli otroci, kako se prede na kolovrat.

Prvo, kar je babica v gospodinjstvu prevzela, bila je peka. Ni mogla videti, da dekla z božjim darom tako brez vsega spoštovanja ravna, naj bo v niške ali iz niška, v peč ali iz peči, še blagoslovi ga ne, kakor bi imela kamen v roki. Ko je babica kvas postavila, blagoslovila je z gnjetanjem niške, in ta blagoslov je ponavljala, kadarkoli je testo v vzela v roke, dokler ni bilo kruha na mizo. Tudi zijala ni trpela bližu, "da ne bi božjemu daru dal urokov", in Tonček, ko je prišel v kuhinjo, ko je kruh pekla, nikoli ni pozabil, da ima reči: "Gospod Bog blagoslovi!"

Kadar koli je babica pekla kruh, imeli so otroci praznik. Vselej so dobili češpljeve ali jabolčne hlepčke, kar se popreje nikoli ni zgodilo. Ali morali so se navaditi na drobtine paziti. "Drobtine morajo na ogenj", rekla je babica, ko je pometala z mize ostanke in jih na ogenj metala. Ako je katero dete mrvilo kruh na tla, in je babica to opazila, precej mu je ukazala drobtine pobrati ter je govorilo; "Na drobtino se ne sme stopiti, da ne jokajo duše v vicah. "Tudi ji ni bilo prav, ako je videla, da se kruh od kraja ne reže in rekla "Kdor se prepira s kruhom, prepira se tudi z ljudmi." Jožek je prosil, naj bi mu babica urezala skorjo po strani, ker jo rad je; ali babica tega ni privolila, rekoč: "Ali nisi slišal, kadar se hleb po strani reže, režejo se pete Gospodu Bogu? Bodi si že, kakor hoče, izbirčen ne smeš biti!' — Jožek se je moral odvaditi izbirčnosti.

Ako je kak košček kruha ostal, tudi drobtine, katere so puščali otroci, spravljala je babica v žep; ako je šla na vodo, pometala jih je ribam; kadar je bila zunaj z otroci, mrvila jih je mravljam ali pticam v lesu, z eno besedo, ona je gledala na vsak ostanek in vedno opominjala: "Spoštujte te božji dar, brez njega je gorje, in kdor ga ne spoštuje, tega božja šiba kaznuje!' Ako je otroku kruh iz roke pal, moral ga je poljubiti, kakor da bi prosil odpuščanja; celo grahovo zrno je pobrala babica, ako je kje ležalo ter ga spoštljivo poljubila. Vse to je babica tudi otroke učila.

Če je na poti ležalo gosje pero, precej je babica nanj e pokazala rekoč: "Poberi ga, Barbika Barbika se je večkrat polenila in branila: "Ali babica, kaj pa je za jedno peresce?" Pa babica jo je pokarala: "Pomisli, deklica, pridruži se drugo k drugemu in bode jih več; vtisni si v glavo pregovor: 'dobra gospodinja mora vse pero čez plot skočiti.'

Prošková gospa je imela v svojih sobah pohišno opravo po novi šegi, babici pa ni bila všeč. Zdelo se ji je, da človek na mehkih stolih z izrezljanimi slonali težko sedi, da mora imeti strah, da se ne bi zvrnil, in ako se nasloni, da ne bi slonila zlomil. Na zofi je sedela le edenkrat; ko je na-njo sela in so se udala peresa, prestrašila se je starka tako hudo, da je zakričala. Otroci so se ji smejali, sedali so na zofo in gugaje se na njej klicali babici, naj le pride, vsaj se ne pogrezne; ali babica ni prišla, le govorila je; "Pojdite se solit, kdo bi sedel na taki gugalnici, to je le tako za vas.'

(Dalje prihodnjič.)

Povest "Jimmie Higgins" je zrcalo duše ameriškega proletariata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

Ali veš, zakaj se tvoj dečak tako rad potepa z drugimi dečki in uganja rame "poredneži"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenezije", katero dobiš pri Književni matici SNPJ.

V SLUŽBO SE SPREJME

Slovenec, kateri je sposoben za poslovodjo v konsumni zadrugi in od njega se zahteva, da je zmožen angleškega jezika v govoru in pisavi, mora biti izučen mesar in grocerist. Brez mesarske zmožnosti se ponudba ne sprejme. Plača je dobra. Zadruga posluje že nad dve leti. Katerega veseli ta služba in je sposoben za ta posel, naj se prijavi za pojasnilo na upravo Prosvete, na naslov "Poslovodja", 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.
Oct. 11-12-13. (Adv.)

CUNARD and ANCHOR LINES
NOVI PARNIK NA OLJE
SCYTHIA
20,000 tonelat
Novembra 25
Naravnost v Dubrovnik in Trst
Potujte v Jugoslavijo s tem velikim novim parnikom. Kabine z 2 in 4 posteljami, krasno opremljen ter 3 restavracijske potnike. Posebna pozornost za ženske in otroke. Izvrstna kuhinja in vino prosto.
ENAKO TUDI PREKO CHERBOURGA VSAKI TOREK NA TREH VELIKIH PARNIKIH.
BERENGARIA AQUITANIA MAURETANIA
PRIDETE V JUGOSLAVIJO V TEKU 9 DNI
Za listek in druga pojasnila vprašajte bližnjega Agenta.

ZDRAVJE IN BOGASTVO

Precej pojasnil se je priobčilo zadnje čase o iznajdbah in čudovitih učinkih na človeški sistem po elementu poznanem kot "VITAMINES". Te iznajdbe so vodile do mnogoštevilnih zmesi izdelanih iz kvasa, ki so se preskusile v vseh večjih bolnišnicah s čudovitim uspehom.

Ko so se te preizkušnje vršile in je ljudstvo vživalo koristi zdravilnih kvasovih tablet, je skupina lekarniških kemikov v Chicagu in Indianapolisu preskuševala, še povečati te zdravilne koristi VITAMINES tabletov do prave popolnosti — smatrajoči, da popolnost še ni dosežena. In njih dosega je YEASTOLAX — svetovno

NAJBOLJŠE ZDRAVILNE YEAST TABLETE.

YEASTOLAX je svetovno najboljše kvasovo zdravilno odvajalno sredstvo. Je najnovejši znanstveni napredek v zdravljenju s kvasom. Ni le bogat s svojimi Vitamini, temveč vsebuje precejšnje število visoko cenjene vrednosti za vzdržanje zdravja s tem čistilom — kakovosti, ki jih ne vsebujejo prav nobene druge kvas tablete. Narejene v okusnih tabletah — prijazne za vžiti in zmerne v delovanju. Otroci jih zelo ljubijo in njim veliko pomaga. Ako vi trpite vsled

REVMATIZMA, ZAPRTNICE, SLABE PREBAVE, NADUHE, BRONKITE, TUROV,

ali ako so vaši živci na kak način bolni; ako želite imeti izvrstno čisto lepo barvo, tedaj poskusite en zavoček NAŠEGA SLAVNEGA ZDRAVILA YEASTOLAX.

Med raznimi drugimi stvarmi vsebuje YEASTOLAX največ in najzanesljivejši VITAMIN, katerega so svetovni izvedenci pripoznali kot absolutno potrebo za telesno življenje. Ljudje po vsem svetu so pronašli veliko pomoč z njegove uporabe in sedaj vživajo veselje in popolno zdravje in žilavost. YEASTOLAX vsebuje tudi lastnosti te, da najmanj ne ščiplje in je prijazno odvajalno sredstvo in njega hitro delovanje je jamčeno.

Odvajalne snovi YEASTOLAXU so tako primešane z drugimi važnimi stvarmi za pomoč in vzdrževanje života, in to nareja te tablete veliko bolj priljubne od katerikoli do sedaj poznanih drugih iz kvasa narejenih zmesi.

Z vzdrževanjem vaše življenske moči z vživanjem YEASTOLAXA, bo vaš sistem upostavljen v obran proti vsem nevarnim bacilom, ki neprestano silijo na zasedo v človeški život; kjer naj bi razjedali vaš sistem in vam uničili življenje. Nikakor ni mogoče to preveč pojasniti, da vsak posameznik je dolžan sam sebi in svoji družini, vzdržati se zdravega čimnajveč je mogoče. Sestav človeka je nekak čudovit stroj, prilagoden vsakdanji nevarnosti, da oboli. Ampak vsled naših modernih metod s prekuhavanjem hrane (z uničenjem za zdravje potrebnih vitaminov) in naše splošne navade uživanja hrane, naš život ne dobi niti polovico te prilike in posledica je, da prihajajoči bacili in njih posledice mnogokrat dobe nas, ne zavarovane, ter kaj lahko dosežejo svoj cilj.

NAJBOLJŠI VITAMIN YEAST

V vodi raztopljajoč Vitamin B, se nahaja v veliki meri v YEASTOLAXU in je sredstvo, ki vsebuje moč za boljšanje životnih živcev in notranjih kožic, da se lahko obvarujejo pred boleznijo ter popolnoma in izključno je potreben za odvrnitev nevarnih posledic zdrave civilizacije. Izvrstno urejene, za želodec potrebne snovi, primešane v YEASTOLAX, je torej najizvrstnejša za jačanje života teh vrst. Ako imate slab ali delikaten želodec ali sploh ako je vaš želodec iz reda, YEASTOLAX vam čudovito pomaga, da se osvežite kot nova oseba.

Za hitrejše upoznavanje YEASTOLAXA v vseh krajih smo se odločili za gotovo dobo dati vsaki osebi, ki nam pošlje $1.00 za pokritje troškov za zavoj tega zdravila

POPOLNOMA ZASTONJ
50,000.00 RUBLJEV

Ruski rubel je bil nekdaj vreden 55c, kar znaša gornja vrednost po tedanji ceni -27,500.00.

Shranite ta denar; mnogo posameznikov je napravilo srečo s kupovanjem denarja tujih držav. Splošno se domneva, da $50,000,000,000.00 vrednosti radijuma je bilo iznajdenega v Rusiji in časopisje opozarja na velike ameriške projekte za olje in drugo industrijo, ki se namerava uvesti v Rusiji. Chicaška Tribuna dne 12. sept. opozarja na novi kanal, ki je bil ravnokar odprt za plovbo med Rusijo, Nemčijo, Perzijo in Srednjo Azijo, kar daje nove prilike za dobavo sirovega materijala za rusko-nemško zvezo, posebno olje, magnanese in baker in z odprtjem bogate perzijske in srednje azijatske trgovine za Nemčijo in Rusijo. Pomislite, kaj vse to pomenja, skoro gotovo vam ni mogoče prezreti te prilike, dobave rubljev.

POVRNJENJE DENARJA JAMČIMO.

Mi želimo vsaki osebi v Ameriki, ki potrebuje zdravila poslati po en zavoj našega YEASTOLAXA. Mi smo se poslužili te vrste oglašanja, da hitreje seznanimo ljudstvo s tem zdravilom. Čudovita tonika in zdravstvene snovi v YEASTOLAXU so vredne mnogokrat to ceno. Vi bodete zelo zadovoljni s tem — mi vam jamčimo.

50,000 rubljev se vam ponudi kot posebna ugodnost. Ti vas ne stanejo niti en cent. Cena zavoju YEASTOLAXA je vseeno $1.00. Mi vam jamčimo, da bodete še več kot zadovoljni ko bodete imeli zavoj teh zdravje zidajočih tablet.

Izpolnite tu spodnji naročilni kupon in pošljite nam takoj. Priložite $1.00, za kar bodete sprejeli zavoj YEASTOLAXA in 50,000.00 rubljev brez odloga. Zadovoljstvo jamčimo ali pa vrnemo denar. Zapomnite si, ta ponudba je le začasna, torej v korist vašega zdravja in za bodočnost, storite to še danes.

1,000,000.00 ruskih rubljev ZASTONJ z $2.00 naročilom YEASTOLAXA, dokler nam rublji ne poidejo. Mi si pridržimo vse pravice, da vam povrnemo denar, ako naša zaloga ruskih rubljev poide predno prejmemo vaše naročilo.

YEASTOLAX COMPANY
1253 So. Michigan Avenue, Dept. M. 442. CHICAGO, ILL.
IZPOLNITE TA KUPON

YEASTOLAX COMPANY,
1253 So, Michigan Avenue,
Dept. M. 442, Chicago, Ill.

Prosim, pošljite mi zavoj YEASTOLAX in 50,000.00 ruskih rubljev. Priloženo najdete $1.00. Vi mi vrnete denar, ako ne bom zadovoljen.

Ime .....

Naslov .....

Mesto ..... Država .....

Pošljete lahko tudi v poštnih znamkah.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhanj vedno še najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, telefonu v vse kraje.

Grocerijam, slaščičarjem in v posdajalne šolemine dame priporočamo posebno pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Dr. J. V. Grahek
ZDRAVNIK.
Uradne ure so: 10:00 zjutraj do 2:30 popoldne.
845 E. Ohio Street.
Telefon Cedar 2386
N. S. PITTSBURG, PA.

HOČETE VARNE INVESVICIJE

za vaše prihranke — malo ali veliko — vi najdete priliko v naši naslednji listi, ki je v ponudbi, vštevši:

Municipalni bondi prinašajo 4.25% do 6% prosti državnega davka.

"Bondi" obveznice raznih korporacij 6% do 7.50%.

OTIS & CO.
216 Superior Ave, N. E.,
CLEVELAND, OHIO.
JOHN F. PERKO,
Foreign Investors Dept.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH

Hude Bolečine

revmatične hitro odjenete, če rabite

SEVERA'S GOTHARDOL

Zanesljivi liniment

Istotako vporabna je za izvinjenje, oteklino, za otrpnelost in chronelost bolnih mišic ter udov.

CENA 30 IN 60 CENTOV.
Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Priseljevanje iz starega kraja v Ameriko je bilo 1. julija t. l. odprto.

Pišite meni, da Vam naredim pravilne in dobre prošnje.

Če oseba ne pride povrnem denar.

Ne odlašajte da ne bo kvota zopet izčrpana.

MATIJA SKENDER,
JAVNI NOTAR
za Ameriko in stari kraj.
5227 Butler Street,
PITTSBURGH, PA.

PATENTI

PROSTA POJASNILA

Pošljite površno obrisbo vaše iznajdbe ali ideje v pregled in pišite v slovenskem jeziku. Točen, zanesljiv in pošten.

CLARENCE O'BRIEN,
Registered Patent Lawyer,
932 Southern Building,
Washington, D. C.

Kadar mislite na stari kraj, mislite na

slovensko banko

ZAKRAJŠEK & ČEŠARK

76—9th Ave., New York City.

Ona pošilja denar v stari kraj potom lastnih direktnih zvez s pošto in zanesljivimi bankami,

prodaja parobrodne listke za vse važne prekmorske linije za potovanje v stari kraj in od tam sem,

izdeluje izjave za dobave oseb iz starega kraja in druge notarske listine.

Za nadaljna pojasnila se obrnite na zgoraj navedeni naslov.

Postrežba točna in solidna.